

pits (63 m²) (Fig. 1), the numeration continuing that used in 2019, on the plot at Arsenalo St. 1, which is on the grounds of Vilnius Lower Castle and opposite the Castellan's House and the W retaining wall of Gediminas Hill.

Trenches 2, 7, and 12–18 were excavated to a variable predetermined depth at the courtyard site and yielded cultural layers as old as the late 17th–18th centuries and containing typical finds: pottery, structural ceramics (stove and roof tiles), etc. Trenches 15–17 revealed the foundation of a late 17th-century building that stood alongside the path to the Church of Sts Anne and Barbara.

Trenches 5, 10 and part of 18 were excavated at the site of utility lines and yielded the remains of former wooden structures (Fig. 2) and cultural layers as old as the 16th century.

The structures revealed in Trench 11 at the site of a collapsed cellar inside the building show that the cellar had several stages of existence. During an earlier one, perhaps during the house's construction in the 16th century, it had a wooden roof and vertical walls. The later brick vaulting with ends set into the walls eventually collapsed, most likely in the late 17th – early 18th century (Fig. 3). Because no bricks from the central part of the vaulting were found, they must have been used elsewhere and the cellar was used in the second half of the 18th century as a rubbish pit, which yielded a large quantity of household ceramics and other finds (Fig. 4) from the Castellan's house and the surrounding area.

The investigation in the courtyard area yielded typical finds characteristic of the 17th–18th centuries (Fig. 5), but those from Trench 11 (in the former cellar) reflect life in the Lower Castle during the late 17th – first half of the 18th century (Fig. 5).

Test pits were excavated at the site of future utility line access shafts. Test Pits 3–4, 6, and 8

were excavated down to the 17th–18th-century layer, but Test Pits 5 and 7 yielded only a back-fill layer left by Tautavičius' mid-20th-century investigation.

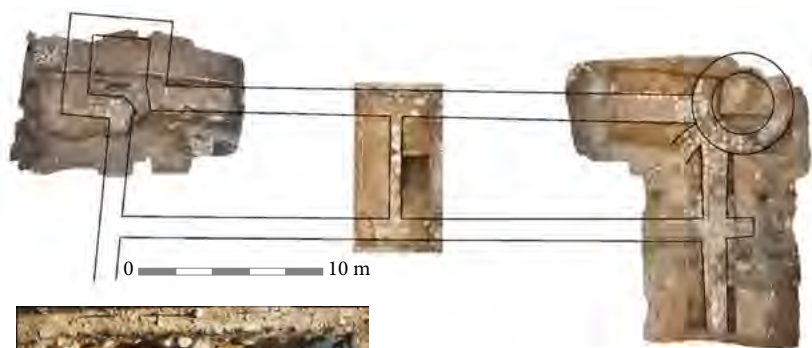
Dalia Vaičiūnienė

Pilaitės piliavietė

2022 m. KPIP tęsė 2021 m. D. Kiniulio pradėtus detaliuosius tyrimus Pilaitės piliavietėje (UK 5645) (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 171–176). Detalieji tyrimai Pilaitės piliavietėje buvo vykdomi moksliniais tikslais, siekiant išsiaiškinti rūmų išplanavimą, jų išlikimo laipsnį ir pratęsti 2021 m. vykdytų tyrimų metu aptiktos koplyčios su laidojimo rūsiu tyrimus.

Perkasa 1 tirta 2021 m. tyrimų metu lokalizuotoje rūmų vietoje, rūmų centre. Perkastos dydis 8,3x4 m (33 m² plotas). Joje atkasti Š ir P rūmų pamatų fragmentai ir jas jungianti 5,72 m ilgio vidinė rūmų siena. Perkasoje atidengta buvusios krosnies vieta ir grindinių fragmentai (1, 2 pav.). Plote rasta daug buitinės keramikos, koklių, statybinės keramikos fragmentų, metalo ir stiklo dirbinių fragmentų. Rastos dvi moneetos: 1570 m. dvidenaris ir 1665 m. šilingas.

Perkasa 2 tirta piliavietės kalvos ŠV pašlaitėje, žemutinės terasos kampe. Tyrimų metu ištirta likusi 2021 m. netirta ŠR koplyčios su laidojimo kripta po ja dalis. Ištirtas 17,2 m² plotas. Atidengtoje ŠR kriptos sienoje matomas buvusių arkinių lubų kontūras (3 pav.). Koplyčia buvusi 6x5 m dydžio (4 pav.). Kriptoje rasti palaikai suardyti koplyčios ardymo metu. Tarp padrikai išmėtytų kaulų rasta karsto kniedžių, karsto audinio fragmentas, keletas keramikos šukių, langų stiklų fragmentų. Atliktų antropologinių ir radiokarboninių tyrimų rezultatai pateikti sujungiant 2021 m. ir 2022 m. tyrimų medžiagą.

1 pav. 2021 m. ir 2022 m. tirtų rūmų liekanų Š dalies suvestinis fotoplanas. R. Tamulyno brėž.

Fig. 1. A synoptic photo plan of the N part of the palace remains, which were investigated in 2021 and 2022.

2 pav. Perkasa 1. R. Tamulyno nuotr.

Fig. 2. Trench 1.

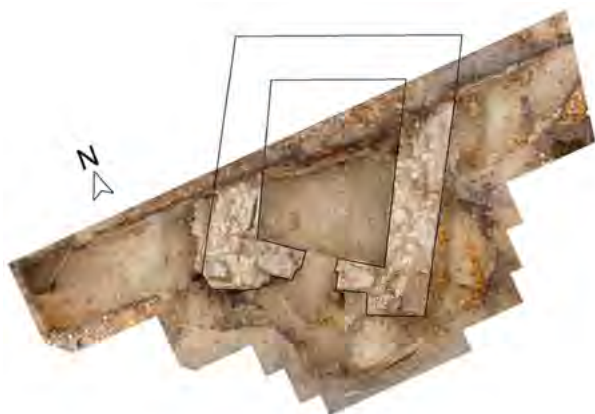
3 pav. Koplyčios kriptos ŠR siena perkasoje 2. D. Vaičiūnienės nuotr.

Fig. 3. The NW wall of the chapel crypt in Trench 2.

Iš atliktų tyrimų nustatyta, kad palaikai reprezentuoja mažiausiai 5 individus: vyras per 40 m. amžiaus, 1437–1517 m. (404±27) (FTMC-IG20-3); nesuaugęs individas, 0–1 m., 1438–1520 m. (402±27) (FTMC-IG20-5); moteris 25–34 m., 1442–1523 m. (392±27) (FTMC-IG20-1); moteris per 40 m., 1547–1635 m. (361±27) (FTMC-IG20-2); nenustatytos lyties suaugęs individas, 1495–1602 m. (313±26)

(FTMC-IG20-4). Tyrimai leidžia daryti prielaidą, kad palaikai yra XVI–XVII a. Pilaitės pilies valdytojų bajorų Astikų, Glebavičių ir Gorskių giminių atstovų.

Ištirta 2021 m. perkasoje 3 tirtos ūkinės duobės likusi netirta dalis – 3x1,5 m dydžio

0 5 m

4 pav. Perkasa 2. R. Tamulyno nuotr. ir brėž.

Fig. 4. Trench 2 as seen from the E.

iškasant 4,5 m² ploto šurfą. Ūkinė duobė buvusi už rūmų pastato, jos Š pusėje ribojosi su rūmų P siena. Bendras ūkinės duobės dydis pridėjus ir 2021 m. tirtos duobės matmenis – 2x1,7 m. Tirtame šurfe gausiai rasta keramikos, koklių, metalo ir stiklo dirbinių fragmentų, datuojamų XVI–XVII a.

Detaliųjų tyrimų metu plotuose fiksuotas nuo 60 cm iki 90 cm storio XVI–XVII a. kultūrinis griuvenų sluoksnis, susiformavęs po to, kai 1655 m. sugriovus pilį vietiniai gyventojai ardė rūmų sienas, išrinko plytas ir akmenis. Atkasti mūrai yra maždaug vieno laikotarpio. Plytos rausvos, rusvos, 29,5–32x13–16,7x7,2–8,5 cm dydžio, rištos vidutinio stambumo ir riebumo skiediniu. Atkastuose mūruose naudota daug lauko akmenų. Rūmų pastatas ir koplyčia buvo dengti raudonomis čerpėmis, kurių ypač gausiai rasta koplyčios teritorijoje. Visuose tirtuose plotuose aptikta melsvos, gelsvos, žalsvos, baltos spalvos grindų plytelių fragmentų. Iš viso inventorizuota 917 vienetų radinių, datuojamų XVI–XVII a.

2022 m. detaliųjų tyrimų metu ištirtas 54,7 m² plotas.

Pilaitės dvaro sodybos išplanavimas susiformavo XVII a. pabaigoje, sunykus ant kalvos XVI a. pradžioje LDK didikų Astikų pastatyta piliai. 2022 m. žvalgyta 17 šurfų 1x1 m dydžio, 2 šurfai 2x2 m dydžio, 5 perkastos 17,45 m², 17 m², 7,2 m², 18,2 m² ir 4,5 m² dydžio. Ištirtas 70,86 m² plotas (5 pav.). Tirtuose šurfuose nustatyti XIX–XX a. sluoksniai.

Žvalgomųjų tyrimų metu atidengti buvusio bravoro pamatai. Fiksuoti išoriniai bravoro matmenys 10x7,9 m dydžio. Bravoro sienos P jungtyje su pamatu matomas 2 m pločio vartų angokraštis. R sienoje atidengtas kamino pamatas. Pirminės bravoro grindys grįstos akmenimis, vėliau ant jų paklotos grindys iš plytų. Bravoro PR ir PV išoriniuose kampuose aptikti kontraforsai. Tyrimų metu rastos 3 kaimiškos buitinės keramikos šukės, peilis ir baldo rankenėlė. Radiniai datuojami XIX a. Atkasto bravoro pamatai datuojami XIX a., kai paskutinį kartą buvo perstatomas bravoro pastatas, kuris minimas 1869 m. Pilaitės dvaro aprašyme.

Žvalgymai vykdyti piliaietės teritorijoje ties Senojo Pilaitės kelio ir Piliakalnio gatvės sankryža. Tvarkoma teritorija tikrinta metalo detektoriumi. Žvalgyta 898,79 m² teritorija, rasta tik XX a. radinių.

Pilaitė Castle site

In 2022, Trench 1 (8.3x4 m totalling 33 m²) in the middle of the palace at the Pilaitė Palace site in Vilnius revealed fragments of the N and W palace walls and an interior 5.72 m long wall connecting them (Figs. 1–2) as well as a multitude of rubble created during the palace's demolition, including an abundance of sherds of household pottery, stove tiles, and structural ceramics along with 2 coins dated 1570 and 1665. Only the palace's foundations, a stove base, and paving fragments have survived.

5 pav. Žvalgomųjų tyrimų ir žvalgymų situacijos planas: 1 – D. Vaičiūnienės žvalgymai 2022 m.; 2 – D. Vaičiūnienės žvalgomieji tyrimai 2022 m.; 3 – D. Kinių tyrimai 2021 m.; 4 – E. Songailos tyrimai 2018 m.; 5 – M. Daubaros tyrimai 2016 m.; 6 – A. Vaitkuvienės tyrimai 2013 m.; 7 – A. Zalepūgienės tyrimai 2008 m.; 8 – A. Vaitkuvienės tyrimai 2003 m.; 9 – A. Kuncevičiaus tyrimai 1996 m.; 10 – Z. Baubonio tyrimai 1995 m. R. Tamulyno brėž.

Fig. 5. A situation plan of the field evaluations and surveys: 1 – Vaičiūnienės 2022 field survey; 2 – Vaičiūnienės 2022 field evaluation; 3 – Kinių 2021 investigation; 4 – Songaila's 2018 investigation; 5 – Daubaras' 2016 investigation; 6 – Vaitkuvienės 2013 investigation; 7 – Zalepūgienės 2008 investigation; 8 – Vaitkuvienės 2003 investigation; 9 – Kuncevičius' 1996 investigation; 10 – Baubonis' 1995 investigation.

Trench 2 (17.2 m²) on a corner of the lower terrace at the NE foot of the castle hill examined the still uninvestigated NE part of the chapel along with the burial crypt under it, revealing the outline left by a vaulted ceiling on the crypt's NE wall (Fig. 3). The chapel had been 30 m² in size. The results of the anthropological and radiocarbon investigations were presented by combining the 2021 and 2022 research material. The crypt contained the disturbed remains of 5 individuals, 16th–17th-century representatives

of the noble Astikas, Glebavičius, and Gorskis families, the lords of Pilaitė Castle.

The 17 test pits (totalling 70.86 m²) excavated in 2022 yielded 19th–20th-century layers (Fig. 5) and the former brewery's foundation, revealing its external dimensions to be 10x7.9 m. This foundation dates to the last reconstruction in the 19th century, as noted in the 1869 description of Pilaitė Manor.